

Iktatószám: JAM /2026
Tárgy: NKA szakmai beszámoló
Ügyintéző: Dr. Holmár Zoltán
E-mail:
holmaz.zoltan@kallaygyujtemeny.hu

Szakmai beszámoló
az NKA 505188/00812 pályázati azonosítószámú
„A Nyíregyházi Jósa András Múzeum Évkönyve LXVI. kötetének megjelentetésére” című
pályázathoz

A pályázat célja a Jósa András Múzeum Évkönyve 2024. évi LXVI. kötetének közzététele. A Jósa András Múzeum és tagintézményei, vagyis a Sóstói Múzeumfalu és a Kállay Gyűjtemény munkatársai tollából született szaktanulmányok szinte valamennyi szakágat lefednek.

Az immár 66 éves múltra visszatekintő évkönyvsorozat most megjelent darbjáról bevezetesként megállapítható, hogy folytatja a nemes hagyományt, és igazolja a nyíregyházi Jósa András Múzeumban folyó tudományos műhelymunka magas szakmai színvonalát. A szerzők a sokszínű múzeumi munkába, illetve az ismert és kiállításon látott, valamint a még felfedezésre váró gyűjteménybe engednek bepillantást. A gyűjteményekhez, szakmai feladatokhoz kapcsolódó tanulmányok mellett helyet kaptak az intézményhez ugyan nem köthető, de a megye és a város történetének 1-1 korszakáról, fejezetéről újabb adalékokkal szolgáló írások is.

A 66. évkönyvben összesen 19 tanulmány szerepel, amelynek döntő többsége történelmi témájú publikáció, de található még ezeken kívül 4 régészeti és 1 néprajzi tanulmány, továbbá olvashatunk egy múzeumpedagógiai írást és megismerhetjük a múzeum munkatársainak 2024. évi publikációit. Az évkönyvben szereplő tanulmányok közül kettő egy-egy szerzőpáros írása. Összességében a 19 tanulmány 19 szerzőtől származik – közülük 10 a Jósa András Múzeumnak, valamint a tagintézményeinek az állandó és egykori munkatársai, míg a többiek más – többségében helyi – közgyűjtemények, kulturális, oktatási és tudományos intézmények dolgozói.

Az évkönyvben külön tematikus blokkot képvisel a tírjákokról szóló rész. Ennek apropója az, hogy 2024-ben ünnepeltük az 1824-es örökváltság 200. évfordulóját. Az 1753-tól újratelepült Nyíregyháza a 19. század első harmadában saját erőből pénzen megváltkozott mindkét földesurától: 1803-ban a Dessewffyektől, 1824-ben pedig a Károlyiaktól. Az országosan is ritkaságszámba menő örökváltsággal földesúri jogokat nyert közösség formálódása ezzel új utakon indult el, s 1837-ben különleges királyi kiváltságot is kapott. A bicentenárium alkalmából készülő évkönyv ezért szeretné ráirányítani a figyelmet Nyíregyháza történetének kiemelkedő éveire, évtizedeire, évszázadaira és a tírjákokra. Ebben a tematikus blokkban található a Nyíregyházi Egyetem részéről Bácskainé Pristyák Erikának „A bokortanyák településföldrajzi sajátosságai” című tanulmánya, valamint Minya Károlynak a „Tírják szavak és nevek” című dolgozata, továbbá Zsoldos Ildikónak „Dr. Meskó László (1851-192) karrierútja a koalíciós Wekerle-kormány megalakulásáig” című írása. Szintén ebben a tematikus blokkban kapott helyet a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Levéltár korábbi igazgatójának és jelenlegi igazgatójának publikációja is: Kujbusné Mecsei Éva „Nagy pillanatok a megváltkozott Nyíregyháza 18-19. századi életében” címmel, míg Bánszki Hajnalka „Nyíregyháza város történetéről készült első

összefoglalók” címmel közöl tanulmányt. A Jósa András Múzeum részéről Madár Ximena művészettörténész írta meg „Nyíregyháza 1924. évi centenáriumi kiállítása és a városi gyűjtemény létrejötte” című dolgozatát, míg az intézmény igazgatója, Rémiás Tibor a tirpák kulturális örökség és hagyományok ápolását, kutatását mutatta be Márkus Mihály levelezése tekintetében.

A tematikus fejezetek közül a következő a régészet, ahol négy szerző tette közzé írását. Jakab Attila a tiszakóródi református templom kutatásáról számolt be, míg Belbe Sebastiannal együtt közösen a Vásárosnamény területén lévő Árpád-kori házat és leletanyagát tárták az olvasók elé. Török-Botyánszki Anna és Döncző Boglárka közös írásában a szkíta kori áttört díszű hüvelyvéget mutatta be Tiszakóródról, míg Szabó Renáta a kora újkori kerámiát ismertette a vámosanyai várból.

A következő tematikus fejezetben kapott helyet hat történelmi témájú publikáció. Közülük Ulrich Attila a Szabolcs és Szatmár vármegyei birtokok elkobzásáról írt a Wesselényi összeesküvés lelepleződése után, míg Mohácsi Endre történész Forgách Zsigmond felső-magyarországi főkapitánynak Dóczy András szatmári kapitányhoz írt leveleit igyekezett bemutatni. A következő szerző Bene János a nyíregyházi elemi iskolák történetét vizsgálta a 20. század első felében, míg a Kállay Gyűjtemény munkatársa, Holmár Zoltán történész az 1921 és 1924 közötti magyar bankjegykibocsátást ismertette, hiszen Kállay Tibor ebben az időszakban volt a Bethlen-kormány pénzügyminisztere. Zsoldos Ildikó, a Nyíregyházi Egyetem munkatársa ebben a tematikus blokkban is szerepel, „Dr. Meskó László politikai szerepvállalásai 1906-tól 1922-ig” című írásával, míg Kertész Tünde Fruzsina az utolsó magyar királyi miniszterelnök, Kállay Miklós életét és közéleti szerepvállalását mutatta be az Amerikai Egyesült Államokban, 1953 és 1955 között.

A következő a néprajzi szaktanulmányokat magába foglaló blokk, amelyben Páll István „Történeti és néprajzi adatok a Felső-Tisza vidéke és környékének 18-19. századi favázás építkezéséhez” című tanulmánya olvasható.

A múzeumpedagógia témakörben Lakatos Bernadett írása olvasható, amelynek címe: „A Jósa András Múzeum kiállítási stratégiájának fejlesztése”.

A változatos tematikájú írások keresztmetszetét adják a nyíregyházi Jósa András Múzeumban folyó tudományos feltáró, feldolgozó munkának. Az évkönyv – nevéhez méltóan – egy év legújabb kutatásait adja közre.

A zárófejezetet, a bibliográfiát Laskayné Szőlősi Katalin múzeumi könyvtáros összeállítása zárja, amely a nyíregyházi Jósa András Múzeum és tagintézményei munkatársainak 2024. évi publikációit foglalja magába.

Az évkönyv végén helyet kapott egy helységnév-azonosító és egy rövidítésjegyzék is – utóbbiban a tanulmányokban előforduló intézmények és periodikák rövidítéseit igyekeztünk feloldani az olvasók számára. A kötet előkészületei, valamint a nyomdai kivitelezés Nyíregyházán történt. A minőség mércéje a korábbi évek magas színvonala volt.

Nyíregyháza, 2026. február 2.

Dr. Holmár Zoltán
szerkesztő